

Kremenjak

Politički list za interese grada Šibenika i okolnih sela.

Kremenjak izlazi svaki četvrtak. Pretplatna cijena na godinu 3 Krune. Na početak godine Kruna 1.50 para. Pretplate i pisma šalju se uredništvu. Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. **Pojedini broj 4 pare (2 novč.)**

Glas iz Srbije.

Beograd, 3. decembra.

Prošlih dana dovršen je izbor opštinskih predstavnika za gradska i seoska vijeća po cijeloj Srbiji. Agitacioni talas razmahao se svom žestinom po svima srezovima i opštinama. Danas, po skoro zaključenim izborima, moramo da konstatujemo, kako su ovamo zaista stranački odnošaji u priličnom trvenju; ali ipak narod, pa i stranke, toliko su svjesni svoga prava, što im ga garantuje ustav i sloboda, da su znali uzdržati mir i dostojanstvo pri izborima, baš u času, kad je bila najveća borba.

Ovom prilikom ozbiljni i vazda ugledni „*Trgovinski Glasnik*“, koji se visoko drži nad partajskom strasti, pokušao je jednim člankom, da barem umanjí štetu, kad ne može, da spriječi partajsku borbu, koja je rasplamtala običajnom strastvenošću. — Kako se opšt. predstavnici biraju svako dvije godine, u nemogućnosti su, da što ozbiljna za takó kratak rok preduzmu, a još manje izvedu. Za to, ovaj list, koji uživa ugled svijuh stranaka bez razlike, predlaže, da se prijestonica i zemlja poštede od ovih izbornih potresa svake druge godine. Tako bi se pružilo pouzdanije jamstvo za što bolje razvijanje i napredak u svakom pogledu. Izabranim članovima stavlja u devet tačaka predloge, te ih obrazlaže kao korisne i nužne, da se što prije usavrše i uvedu. Među ovima su poglaviti i uregjenje vodovoda, školske zgrade, što bolje i svestranije zdravstveno uregjenje, pogajivanje i ostalo.

O samom uspjehu izbora, javljam toliko, da je stara radik. stranka imala ponajviše glasača i da razpolaze sa većinom opština. Za njom prva je po redu samostalna radik. stranka, koja takogjer ima znatan broj opština i razpolaze sa čvrstim i odlučnim elementom. Onaj nedostatak kojim je oskudijevala po unutarjnosti Srbije, naknadila je obilato za svoju stranku, jer je dobila beogradsku opštinu. Zbog položaja i važnosti Beograda kao prijestonice, centruma trgovinskog i saobraćajnog, ova pobjeda nije neznatna po samostalce. Slabije su u izborima prošli liberalci, a najgore naprednjaci i nacionalci.

Još nekoliko dana, pak će da zaškrine brava i na vratima naše skupštine. Dne 5 t. mj. zakazan je otvor skupštine. Nju čeka ogroman i važan rad još od prošlog zasjedanja, koje je zbog poznatih dogagjaja moralo biti odloženo. Vlada je u neprilici, tražeć izlaza, kako bi se omogućio rad nar. skupštini. Ako bi uspjela, da zaključi takav trgovinski ugovor sa Austro-Ugarskom, koji bi bio na korist Srbije, onda bi njen položaj bio olakoćen. Ne uspije li, tada ne će biti u stanju, da se pred opozicijom opravda zbog mnogih postupaka, koji bi joj povoljnim trgovinskim ugovorom bili zabaćeni i zaboravljeni.

Sa privatne, ali dosta pouzdane strane doznajem, da će samost. radikali, odmah pri otvoru podnijeti izjavu kao prosvjed zbog prvašnjeg odgogjenja skupštine i ubistva u policiji. *) Računa se ipak, da će se ova izjava ograničiti na jednostavni prosvjed, a da će se po tom moći pristupiti riješenju spornih pitanja u skupštini.

Jedan nemili slučaj potresao je nekidan srce svakog Srbina i svakog Slavena uopće. Nenadno, uništena je požarom zgrada srpske gimnazije u Skoplju. Puki je slučaj i sreća, što pri takoj nesreći nije zaglavilo do 300, srpske nevine omladine, koja se vaspitavala u ovom zavodu. Sumnja se, da je požar podmetnut od strane bugarskih komitskih četa. Ispostavi li se ovo kao istina, onda bugarski komite su potpuno dokazali, da su oni hajdučka haramija, koja služi tugjinu, a nipošto smjеровima bratskim i patriotskim.

Jamačno će vas interesirati da što god doznate iz ovih kraljeva o sporu crnogorsko srpskom, kako ga tamo predstavljaju. Kod naše javnosti, osim rijetke iznimke, ne osjeća se ozbiljnih tragova, po kojima bi se spor mogao pooštriti. Nego, na žalost po držanju zvaničnika crnogorskih i njihovih izjava koje sličie većma izazivanju bez temelja, mogao bi se zbilja poroditi nesorazum, koji ne bi bio koristan ni nama, ni njima.

Šumadinac.

Društvo „Sufid“ u Crnici.

„Smotra Dalmatinska“ u svom 97 br. 4 decembra, donosi ovu za nas Šibenčane zanimivu vijest o radu rimskog društva u Crnici. „Smotra“ piše doslovce:

„Iz izvještaja Anonimnog Društva za iskorišćenje vodenih snaga u Dalmaciji, koje dava vodopad na Krki, razabiremo, da ta tvornica u Šibeniku, koja radi ima već dvije godine, proizvodi od 20 do 25 hiljada tonelata karbura na godinu, imajući u svojim rukama svu trgovinu unutar Austrije i Ugarske i zemalja na Balkanu. Ukupni dobitak sadašnje radnje neće biti manji od **jednog milijuna i 300 hiljada Kruna**, usprkos tome što se je proizvodnja ograničila na **samih 8. mjeseci**, pošto su strojevi na Manojlovcu počeli raditi tek u **Aprilu**. — Ovliko „Smotra“.

Mi smo u svoje doba u „Glasu šibenskog Kremenjaka“ ovu istu stvar pretresli, iznoseći brojke društvenog dobitka i štetu, koja je nanešena općini uslijed slabe pogodbe, krivnjom ljudi na općinskoj upravi. I ovo što sad donosi službena „Smotra“ dokazuje, da bi se na korist naše općine bilo dobilo *nekoliko puta* veća svota od one uglavljene, da bude se pri pogodbi radilo duševno, sa više pojimanja i patriotizma. Ali

*) Protest je zaista skoro podnesen od vogje samost. radik. (Opas. ured.)

Bog platio krivcima!
Dakle, još ostaju 4 najljepša mjeseca radnje da bude puna godina. Koliko ta 4 mjeseca, *obilata vodom*, vrijede u ovoj vrsti radje, mogu razumjeti i mudraci na Zem. Odboru, jer u nas to znadu i čuci.

RAZGOVOR

IZMEDJU KREMENJAKA I SLEVENJAKA.

Slevenjak: Štio sam u vašem „Kremenjaku“ ono što govori Palacki svom narodu.

Kremenjak: Pa?! je P ti drago? — šta veliš?!

Slev.: Nemogu reći da mi nije drago, jer je ono lijepo. Ali — ja bih te htio drugo pitati.

Krem.: Šta? — nek čujem.

Slev.: Htio bi te pitati ono; što ondje nije izričito rečeno, al što svak pametan može da razumi.

Krem.: Govori, da čujem. Medjutim, drago mi je, da su ti one zlatne riječi velikog Palackoga zapele za oko.

Slev.: Dakle — ja iz onoga razumijem — ti neodobravaš skorašnje demonstracije.

Krem.: Ne, ni najmanje. U ostalom, opažam, da ono, što misliš, nijesu bile nikakve demonstracije, već prosti izgredi, djelo uličarsko.

Slev.: Ili nije to sve jedno, zar?

Krem.: Ne, nije svejedno. Jer iskaza ili demonstracija može biti a te su samo karaktera dostojanstvena i pristojna, a razbijanje stakala i slično, to su prosti uličarski izgredi.

Slev.: Jest, ja ću to priznati, ali kad nas ko vrijeđa, moramo uvijek odbiti; moramo pokazati da smo živi.

Krem.: Ne, moj dragi; uvijek se drukčije odbijaju, ako ih ima i ako su takove, da zaslužuje na njih se obazrijeti: a pokazivati da smo živi na onaj način, to je veoma pogriješeno mišljenje, koje dolazi od onog nekog i zlo shvaćenog odgoja u stalnom pravcu, koji je nama svedj bio samo štetan te će nam i u buduće biti i na štetu i na sramotu, pogjemo li i dalje tako.

Slev.: Bilo što bilo, mi smo dobili i ušutkali njihov izaziv.

Krem.: Varaš se; mi smo izgubili, a narodna stvar, u ime nije ste ono učinili, samo je trpjela.

Slev.: Kako?

Krem.: Sebe ste pokazali običnim uličarima, a narodnu čast izjednačili ste sa razbijanjem stakala. Prema odgoju svome; što ste ga primili od svojih duševnih otaca, vi, u dobroj vjeri i mladenačkom zanosu, mislite da vršite kakova herojska djela, kad — neznajući za bolje polje gdje se služi domovini i narodnoj stvari — izletite na ulicu i tu, na ulici, u nevinom zanosu idete da služite domovini.

Slev.: Ma, kako to? ja nerazumijem to.

Krem.: Čekaj, pa 'š razumjeti. Vi ste to učinili, ja vam vjerujem, u porivu najljepših čustava, plemenitih rodoljubnih osjećaja, na to vas je vaš odgoj gonio, nebojeći se ničega pa ni toga, da ćete biti osudjeni, kao što ste i bili: vi ste mislili, da se za vas mora sve dignuti, da vas obrani a najskoli vaši duševni oci — pa? — kaži mi, ko se je digao, da vas uzme u obranu, da vam se ne sudi kao prostim zlikovcima po duši i po zanatu?! Reci mi ko?

Slev.: Nije niko. — Pa nije nam ni stalo!

Krem.: Ali ste se nadali.

Slev.: To jesmo. Al vidimo, da su kukavice, da se boje

Krem.: Ne, nije to; ja ću ti kazati što je. Oni se pod pritiskom javnog mnijenja više stide nego boje. Oni

se vas i vašeg čina odriču. A krivnja je njihova više neg vaša.

Slev.: Ali, oni nas nijesu poslali, vjeruj duši.

Krem.: Uvjeren sam, da vas oni nekidan nijesu poslali da učinite, što ste učinili. Ja to nevelju; niti mogu to reći. Drugo ja mislim; to jest, da su vas oni, pod čijim direktnim odgojem u tim stvarima stojite, na ovo poslali još lani, preklani, prije tri, pet il deset godina.

Slev.: Kako to?

Krem.: Primili ste taki odgoj, krivi, žalosni i prema tome odgoju pravite čine, za koje, po primljenim opakim principima, mislite, da su lijepi; hvalevrijedni, dostojni i zgodni za obranu časti narodne i imena hrvatskog, koje vi iznad svake sumnje zanosno ljubite. I za to vi nijeste krivi, jer neznate, što činite; ne samo, nego u mladenačkom žaru i u obilnosti rodoljubnog čustva, odviše primitivnog i pravim zdravim odgojem netemperovanog mislite, da činite čin prvenstveno rodoljuban i plemenit.

Čuješ! Promislimo na pr. da jedan otac uzme svoje dijete, pak mu od malih nogu počme turati u ruke nož, govoreći mu: Evo, sinko, ovaj nož ti sve na svijetu. On sudi, on odlučuje na ovom svijetu; po njemu ćeš imati čast među ljudima, po njemu pravo svoje sticati, po njemu sreću svaku, dobro svako imati. Ko ti stane na put, njime ga s puta makni; ko ti sori kamen sa zida, njime učini, da ga opet na zid metne; ko ti prekorači mejaš na polju, njime ga izagni; ko ti reče zlu ri eč, njime sâm na mjestu mu sudi, jer — tako je lijepo, pošteno, pravo, tako se po svem svijetu pametnom i poštenom čini; tako ćeš samo među ljudima čašćen i štovan živjeti. — Dakle; ako, prema ovakom užasnom odgoju, sutra sin, kad odraste, počme nožem krojiti pravdu — što 'š ti na to reći?

Slev.: To je užasno; to je divljački; to se neda riječju ni kazati.

Krem.: Jest to; al — reci mi — ko je kriv? ko ga 'š kriviti ovdje?

Slev.: Pa otac je kriv. Ntreba ni govoriti o tome.

Krem.: A zašto otac? Zašto nije sin kriv? on to čini.

Slev.: Jest, čini sin, ali ga tako otac naučio, tako ga je on odgojio, a sin misli, da tako valja, da drukčije neide.

Krem.: Evala ti, dobro je! Pogodio si. Otac ga je tako odgojio, a sin misli, da *tako valja*, da *drukčije neide*. A, eto — tako su i vas odgojili na polju rodoljubnom i turnuli vam u ruke kamen i štap, turnuli vas na nedostojnu arenu ulice, da tu razbijanjem stakala čuvate čast narodnu i dižete ugled hrvatskom imenu i da tim činima pokazete i dokažete protivnicima, da je naša hrvatska stvar dostojna štovanja i rešpekta.

Slev.: Jest, ti dobro govoriš; to se neda podbiti.

Krem.: I kad vi izadjete na otu — po čast jednog naroda *nedostojnu* arenu i, sa oružjem u ruci još *manje* dostojnim, kad stanete izvoditi djela, koja se mogu nazvati samo uličarskim izgredima, onda — onda se vaši duševni oci stide vašeg djela i vas.

Slev.: Pa, ko zna, stide li se? Ja bih prije rekao, da odobravaju.

Krem.: Ne, ne! Odobriće vam moguće, gdje drugi nečuju i kazati još i oštrih riječi, kao da se tobože u njima pali pravedni gnjev proti ovome il onome, al javno, da svak čuje, vjeruj, to neće; stide se; jer da nije tako, bili bi u vašem listu odobrili i pohvalili vaše djelo, uzdizali ga u nebesa i uzeli za svoje. Al oni o tome u listu ni mukaet, kao da nije ništa ni bilo. A šta će to reći? odgovori mi!

Slev.: Šta 'š da ti odgovorim?! Imaš pravicu u tome. Ali sad si me toliko smeo, da ja neznam, šta bi?

Krem.: Kako, šta bi?

Slev.: Šta bi u tim slučajevima mi imali činiti? kako postupati?

Krem.: Ništa drugo, neg u tim slučajima činiti, što i oni, vaši duševni oci.

Slev.: A šta? jer ja neznam, šta misliš.

Krem.: Stati kod kuće i s mirom.

Slev.: Ma šta stati kod kuće i s mirom! Onda bi protivnici oteli mah pak počeli...

Krem.: Šta bi tad protivnici, to je njihova stvar. Kad bi činili dobro, za nje dobro: kad bi činili zlo, za nje gore. A ja te samo pitam ovo: Koliko si puta vidio tvoje duševne oce, tvoje vodje stranke, da se na ulici drevu i razbijaju prozore ili čine što slična?

Slev.: Ma je to; al to se njima nepristoji; to za nje nebi bilo lijepo ni časnó. Tim bi se ponizili; svijet bi im se rugao.

Krem.: To mi je drago čuti; tako mi je drago kad govoriš. A ja ću ti samo reći, da si i ti čovjek, da si i ti član našeg narodnog društva, našeg naroda, pak što nije lijepo ni časnó za njih, nije ni za te; što njih ponizuje, to ponizuje i tebe i svijet vam se ruga. A sad promisli još i to: Ako to za nje nije lijepo ni časnó; ako je njima to poniženje i svijet bi im se za to rugao — promisli i reci mi: je li lijepo i časnó to za našu hrvatsku stvar? je li bila ponižena i na ruglo stavljena naša narodna hrvatska čast, naše ime, naš ugled narodni, kad ste se vi usudili, da ote naše svetinje izvučete na ulicu i štapima, kamenjem, lupanjem stakala vučete je po ulicama u triumfu i slavi, ali — u slavi maškarakadnoj, u triumfu prostitucije?! Je li to poniženje naše narodne časti? Je li vam ko dao pravo na to? Ili je zar naša narodna čast manja od časti vaših duševnih otaca? — Kaži!

Slev.: Šta ću ti kazati?! Jeste; to je tako, kako veliš; al mi nijesmo tako mislili, niti htjeli poniziti narodnu čast.

Krem.: Vjerujem ti. Vi ste dapače mislili da radite na korist te časti. Tako ste odgojeni, pak neznate drukčije služiti hrvatskoj stvari.

Slev.: Onda, kaži mi, što imamo uopće činiti?

Krem.: Dobro; kazaću ti; al sad je kasno. Dodji drugi put; a sad Bog!

RAZNE VIJESTI.

Prof. Masaryk. Dne 3. ovog mjeseca podnio je prof. Masaryk prešni predlog, kojim traži da se sačuva sloboda učenja na sveučilištima i sloboda znanstvenog istraživanja, a da se odbije naumljeni napadaj natražnog klerikalizma, kojim bi se htjelo, da se visoke škole i nauk na njima skući pod vlast klerikalnog mračnjaštva pod vodstvom crnog zadušljivog jezuitizma. Pri obrazlaganju prešnosti predloga izgovorio prof. Masaryk krasan govor od jednog sata i pô, koji je svojom snagom navodá, logike i neobične učenosti držao kroz sve to vrijeme okupljen mal-ne cijeli parlamenat, a ovaj ga je slušao sa onakim zanimanjem, kakovo u mladim srcima djaka pobudjuje predavanje jednog glasovitog profesora. Ovaj Masarykov govor neke novine označuju kao kakvim predavanjem čovjeka velikog auktoriteta. Klerikalno novinstvo, dakako, psuje i grdi Masaryka i naziva ga injorantom. Ono i nemože drukčije, van da još koji Nagl baci na nj i prokletstvo.

Izredalo se mnogo govornika osobito iz protivnog

tabora, izmedju kojih se može svratiti pažnja na slovenca d.ra Kreka, kao na dostojnog protivnika. I on sa svog gledišta govorio je lijepo, stvarno i pristojno.

Kad se je prešlo na meritorno raspravljanje predloga, imao je d.r Masaryk opet zaključni govor, koji je u svim izvodima bio uprav sjajan, neodoljiv, kojim je Masaryk nadmašio i svoj prvi govor. Sve, što je bilo u parlamentu, skupilo se oko njega, sluša'o ga pomnjlivo i pobožno i oduševljeno mu odabralo. Ni sami načelni protivnici nijesu se mogli oteti snazi dojma, što ga je ovaj govor učinio na sve prisutne.

Predlog Masarykov je učinio, da je ministar dao izjavu, da će vlada čuvati slobodu nauka na visokim školama. —

„**Otdžbina**“ — veoma lijepo uređivani list u Banjoj Luci, čiji je urednik radi slobodnog i rodoljubnog pisanjatu skoro strpan u tamnicu i barbarski okovan u okove od silenih jabandžija — donosi u svom 23. broju od 16. Novembra o našem malom „Kremenjaku“ doslovce ove riječi:

„*Kremenjak*.“ Mi smo se tu skoro osvrnuli na ovaj simpatični list „za interese grada Šibenika i njegove okolice“, a sada iz njega preštamavamo nešto ko nalik na priču. (Al im je to cenzura bosanska zaplijenila. Op. Ur.) Cvilili mali „Kremenjak“ nad sudbinom Hirišime i Hirišimaca, a njegov cvijuk i nas je dirnuo, pa od radosti hvalimo Boga, što mi nijesmo Hirišimci. Ko su ti Hirišimci i gdje je njihova zemlja, to — oprostite! — mi vam neznamo kazati. No gdje su da su, nije im dobro.“ (Jadni Hirišimci. Op. Ur.)

„Mi „berekina“ „Kremenjaka“ preporučujemo našim kafanama i čitaonicama — Srbima i Hrvatima.“

Uza sve ovo fino i uvijeno pisanje, da se silene jabandžije nedosjete, ipak je „Otdžbina“ bila zaplijenjena radi „Kremenjakova“ članka.

„**Kremenjak**“ u — „**Otdžbini**“. Naš mali „Kremenjak“ u br. 38. donio je jedan dopis iz z mlje Hirišimi pod naslovom „Hirišimski jadi“ sa potpisom „*Momčilo*“, kako se voli zvati naš odlični prijatelj iz Bosne.

Dok pohvalno ovdje u nas niko nije našao išta, što bi se moralo zaplijeniti, to je bosanska mudra cenzura bila drugog mišljenja. Banjalučka „Otdžbina“ htjela je donijeti taj dopis svojim čitaocima i preštamovala ga kako stoji, ali one tamo jabandžije bosanske, te dođoše trbuhom za kruhom, nadjoše da se to mora zaplijeniti i — zaplij niše sve do riječi; t. j. ne sve, jer ostaviše u miru božjem ime „*Momčilo*“. A neznaju mudre budale, da je za jabandžije i njihovu fureštovsku politiku uprav najpogibeljniji „*Momčilo*“ i ostala njegova braća i djeca. Njih bi — ako neće sale — imali zaplijeniti.

I to čine braća one liberalne austrijske cenzure, koja je u nas tako puno i odviše liberalna, da pušta bez zapljene njemačku poštnu štampu, kad o nama i o našem narodu piše, da smo barbari, trogloditi, divljaci, nepristupni kulturi itd. itd. Silenim jabandžijama u Bosni i Hercegovini poručujemo nek se kane Momčila, jer je u Momčila sablja — sa očima.

Mi rodoljubnu „Otdžbinu“, koja je toliko kinjena i progonjena od cenzure neprestanim zapljenama, preporučujemo po našim stranama Hrvatima i Srbima, pojedincima i društvima, da joj priskoče u pomoć pretplatom.

List je uređivan veoma dobro a elegantan stil odava pera vješta od inteligencije i naobrazbe. „Otdžbina“ izlazi u Banjoj Luci svakog Petka (češće su joj crni Petci. Op. Ur.), a cijena joj je samo 5. Kruna.

Redakcija „Kremenjaka“ poslala je Masaryku ovaj brzojav: „Zastupnik Profesor Masaryk Beč. Sa dalekog Slavjanskog juga pristaše napretka čestitaju Vama dičnom vodji milom učitelju na uspjelom govoru, sjajnoj obrani slobode učenja. Pravim potomcima Husa, Komenškoga Chelčickoga triput Slava!“

Osude u Bosni. Urednik Banjalučke *Otadžbine* P. Kočić i saradnik Kondić, osugjeni su nekidan na 8 mjeseci teške tamnice a to što su perom i istinom branili svoju nevoljnu domovinu. Ovo je samo nastavak kinjenja i progonestva slobodne štampe u Bosni nakon ukinuća cenzure.

I ako smo uvjereni, da sličnim osudama ne će bosanski kuferashi vlastodršci pokriti svoja nedjela: i ako smo imali primjera čuti, vidjeti, pa i diviti se, kako poštenu politič. prognanici u Bosni bez da pisnu, niti zubna škrinu, svlače sa sebe ruho slobodnog gradjanina a navlače ono robijaško, koje oni iz ljubavi prama svome rodu podnose — ipak ne moremo, a da kao bratski, demokratski i neovisni list ne dignemo naš protest protiv ovog najnovijeg zuluma.

Ma koliko bosanska musala pravila sebi reklame preko naručenih plaćenih novina i novinara, ne će kod poštenog svijeta sa sebe oprati ljagu i sramotu kojom je okrunila svoje smicalice posljednjim osudama.

Neka žive i ustraju štampar. pobornici u Bosni i Hercegovini. Onima, što ih ovako nemilosrdno zatvaraju i osugujuju naš prezir i uzdarje od smokova i tikvenoga lišća, da se njime ponose kao paun perjem! To će im biti vijenac njihove metiljave pravničke prakse.

Mister Jack u Baltimoru u Americi zanima i zabavljuje sve to više tamošnju publiku. Mister Jack nije drugo nego majmun čimpanze, koji se sasvim po gospodsku vlada. Njegov gospodar Archer odgojio ga je tako fino, da se Jack i oblači po modi i polazi svojim gospodarom najfinija društva, gdje je dobro vidjen i od gospode i od gospodja. Jack sjedi za stolom kao i najfiniji gospodin. Dobar je i vjieran drug svome gospodaru, kojemu Jack nije još ništa na sramotu uradio.

Mala iskrica. — Za sada svraćamo pozornost na ovo: Gvardijan manastira Prvić-Luke fr. *Dinko Šulina* u velike se sprjateljio sa glasovitim **Matom Stupinom**, rečeni „Čučo Pažin“, te se kane obojica pred Bogom i pred ljudima pobratimiti.

Koliko taj njihov vez nosi uopće koristi ovome selu i koliko je na diku amošnjem manastiru, to ćemo mi kroz kratko vrijeme opisati, neka se vidi i razumije opća blagodat, koju nam pruža to nečuvano pobratinstvo.

Jedino što žalimo jest, da „Kremenjak“, taj branič istine, poštenja i morala, ne izlazi svaki dan.

Veliko selenje iz Italije. U Italiji su samo $\frac{2}{5}$ cjelokupne površine zemlje podese za ratarstvo, zbog česa Italija pada u red onih zemalja, koje moraju uvoziti žito da prehrane svoje stanovništvo. I ovo je uz druge jedan od glavnih uzroka emigracije ili iseljivanja Talijana u široki svijet. Svake božje godine iseli se preko $\frac{1}{2}$ milijuna ljudi iz Italije. Većinom se sele u Argentinu (u Ameriku), koja obiluje plodnom zemljom i velikim gojenjem stočarstva po onim ogromnim ravninama i pratorima, koje tamo zovu *pampas*. U Argentini imade već toliko Talijanaca, da tamo tvore malu Italiju a ponajviše živu neraštrkano na okupu i nepomiješani s drugima. — Podje li ovako dalje, lako da bi mogli u nedogledno vrijeme uzeti takav uticaj pak zahtijevati da budu u ovom

il u onom smjeru pridruženi materi zemlji. Valja znati, da Talijanci negube tako lako svoje narodnosti nit osebina narodnih, nego su svedj jako odani i privrženi svojoj staroj domovini Italiji. To vidimo i u nas.

Amerikanska kriza. Sve novine svijeta pune su vijesti i pretresanja o golemoj krizi koja je zahvatila novčano tržište u Americi te o njezinu uticaju na novčana tržišta u Evropi. Iznose se uzroci toj krizi i traži se način kako da se odstrani. Al — al Japanci drže čitavu tu amerikansku krizu prostom špekulacijom, pomoću koje hoće Amerika da pokupi sve zlato i tako se spremi za rat — s Japanom.

Strah imade velike oči a Japanci veoma dobro razvijeno njuškanje, pa bi mogli lako da nanjuškaju i vide, što drugi nevide.

Narodnost jača od ljubavi. Poljaci u njemačkoj Poljskoj, koji se nalaze u državnoj službi, činovnici i učitelji više nemogu da dobiju Poljakinju za ženu. Poljske djevojke drže za „izdajstvo poljske narodne stvari“ pružiti ruku činovniku, koji je u službi Prusa.

Sjedinjene države i Japan. I ako se, kako iz Japana tako i iz Sjedinjenih država Sjeverne Amerike, stalno uvjerava, da njihovim prijateljskim odnošajima ni u koliko ne prijete opasnost od toga što se još jednako po novinama piše i uvjerava, da je na pomolu ozbiljan sukob između Japana i Sjeveroistočnih Sjedinjenih država zbog gonjenja Japanaca iz Kalifornije — ipak se na obe strane čine žurne vojne pripreme, baš kao da će se kroz najkraće vrijeme uhvatiti u koštac. Američka flota dobila je još pred mjesec dana poverljivu naredbu, da bude spremna svakoga momenta za polazak u ratna preduzeća. Japanci međutim oružaju i flotu i spremaju suvozemne trupe, koje će, za slučaj rata, prevesti na Filippine, jer oko ovih će se i voditi cijela borba. — Vlada Sjedinjenih država Sjeverne Amerike zna vrlo dobro za ovaj plan Japana, a imajući iskustva iz ruskog Japanskog rata, da Japanci imaju naviku i bez prethodne objave rata napadati, preduzima na Filipinama sve nužne vojne mjere, da je događaji ne iznenade nespremnju.

Poruke Uredništva:

Gosp. dop. X. u X. — Zbog obilnog gradiva ostavljamo za drugi put. Pozdrav.

Preporučujem št. općinstvu moju novu i bogatu

▀ **Urariju i Zlatariju** ▀

— — — u gradu (Medjubugarim) — — —

☞ **CIJENE UMJERENE.** ☞

Eugen Pettoello — Sibenik.

4-26

Božićne Pisme

— mogu se dobiti u štampariji **I. Sflaglinatz** —

☞ **komad 3. novčića** ☞